

Puolueiden vastaukset eriarvoisuuskyselyyn

Verotuksen rooli tulo- ja varallisuuserojen taustalla

Taloustieteen emeritusprofessori Matti Tuomala ja VATT:n erikoistutkija Marja Riihelä käsittelevät artikkelissaan tulo- ja varallisuuserojen kehitystä vuodesta 1987 alkaen sekä verotuksen roolia muutoksen taustalla.

Heidän kokoamansa tulonjakoaineisto osoittaa, että Suomen verotus ei ole ollut progressiivista vuoden 1993 Ahon hallituksen suuren verouudistuksen jälkeen, jolloin siirryttiin niin kutsuttuun eriytettyyn tuloverotukseen eikä tilanne ole ratkaisevasti muuttunut sen jälkeen. Muun muassa palkkoja ja eläkkeitä koskeva ansiotuloverotus säilyi progressiivisena, mutta pääomatuloverotuksesta tuli pitkälti tasaverotusta, jossa veroaste pysyy samana tulojen kasvaessa.

Kaikkein suurituloisimman prosentin kokoveroaste jää keskimäärin alemmaksi kuin heitä vähemmän tienaavilla, sillä suhteellisen matalasti verotetut pääomatulot kertyvät suurituloisimmille. Matala pääomatuloverotus on osaltaan johtanut varallisuuden keskittymiseen entistä harvemmillä.

1. Pidättekö edellä kuvattua varallisuuden keskittymiskehitystä ongelmana? Perustelkaa vastauksenne.

KESKUSTA

Keskusta pitää ihmisten vaurastumista lähtökohtaisesti hyvänä asiana, mutta liian suuri varallisuuden keskittyminen voi pidemmällä tähtäimellä olla ongelmallista esimerkiksi yhteiskunnan koheesion kannalta. Progressiivinen tuloverotus tasoittaa tehokkaasti varallisuuseroja ansiotuloja saavien kesken, kun taas pääomaverotuksessa on kaksi eri veroastetta. Pääomaverotuksen kiristämällä voisi kuitenkin olla negatiivisia vaikutuksia esimerkiksi yrittäjyyteen tai kotimaiseen omistamiseen, mikä olisi huono asia Suomen talouden ja työllisyyden kannalta. Yritykset ovat hyvinvointimme peruskiviä.

KOKOOMUS

Suomen ongelma ei ole niinkään varakkaiden korkea varallisuus vaan heidän aivan liian vähäinen lukumääränsä. Kokoomus on kiinnostunut parantamaan etenkin pieni- ja keskituloisten ihmisten mahdollisuuksia vaurastua omalla työllään, kerryttää itselleen varallisuutta ja sitä kautta kohentaa suunnitelmallisesti taloudellista asemaansa. Tässä tarkoituksessa esimerkiksi ansiotulojen verotuksen keventäminen sekä osakesäästötilin käyttömahdollisuuksien laajentaminen toimivat erinomaisesti.

KRISTILLISDEMOKRAATIT

Varallisuuden keskittyminen harvoin käsiin voi pitkässä juoksussa olla ongelmallista ja asiaa on seurattava. Omistus Suomessa on kuitenkin yhä huomattavasti vähemmän keskittyntä kuin globaalilla tasolla. Suomalaisten nettovarallisuus on esimerkiksi lähimpiin verrokkimaihimme verrattuna huomattavasti alhaisempi ja meillä on hyvin vähän miljonäärejä verrattuna esim. Ruotsiin. Toisessa vaakakupissa painaa se, että Suomeen tarvitaan lisää kotimaista omistajuutta ja pääomaa investointeihin. Kotimaisen pääoman vähäisyys näkyy esimerkiksi uusissa fossiilivapaan energiantuotannon investoinneissa, joista merkittävä osa on ulkomaalaisrahoitteisia ja -omisteisia. Potentiaalisesti suurempi haaste kuin suomalaisten yksityishenkilöiden varallisuus, on ulkomaisen omistajuuden kasvu keskeisissä suomalaisissa yrityksissä ja kiinteistöissä.

RKP

Varallisuuden suurempi keskittyminen on maailmalla selvästi näkyvä kehityssuunta. Suomessa kehitys on kuitenkin ollut maltillisempaa kuin useimmissa meihin verrattavissa olevissa maissa. Suomi toimii globaaleilla markkinoilla ja tästä johtuen emme ole riippumattomia muusta maailmasta. Tilanne Suomessa ei kuitenkaan vielä ole hälyttävä, mutta mikäli tuloerot kasvavat liian suuriksi, se aiheuttaa luonnollisesti haasteita yhteiskunnalle.

SDP

Kyllä. Varallisuuden keskittyminen ja tuloerojen kasvaminen ovat koko yhteiskunnan kannalta ongelmallisia ilmiöitä. Pääomatulojen kansantalouksia ja palkkatuloja nopeampi kasvu on pahentanut taloudellista eriarvoisuutta globaalisti ja heikentää pitkällä aikavälillä myös kansanvaltaa. Eriarvoisuuden vähentäminen on koko yhteiskunnan edun mukaista. Verotus on eriarvoisuuden vähentämisessä tärkeä työkalu. Katsomme, että eriarvoisuutta tulisi vähentää niin ihmisryhmien kuin myös alueiden välillä.

VASEMMISTOLIITTO

Pidämme tätä ongelmana. Vasemmistoliiton mielestä on reilua, että veroja kannetaan maksukyvyyn mukaan. Reiluuden lisäksi varallisuuden keskittymisen torjumiseen on paljon käytännöllisiä syitä, keskeisinä esimerkkeinä:

- 1) Pienten tuloerojen maissa väestö on terveempää ja koulutetumpaa, mielenterveysongelmia ja lapsikuolemia on vähemmän, samoin kuin vankeja, rikollisuutta ja huumeongelmia. Pienet tulo- ja varallisuuserot ovat myös hyvää talouspolitiikkaa. Tavallisia suomalaisia tukeva talouspolitiikka työllistää kotimaassa sen sijaan, että varallisuus valuu veroparatiiseihin.
- 2) Pohjoismaisen hyvinvointivaltion peruselementit, kuten kattava sosiaaliturva ja peruspalvelut, ovat todistetusti talouskasvua merkittävämpiä tekijöitä hyvinvoinnin lisäämisessä. Tarvitsemme varallisuuden tasaisempaa jakoa, sekä ilmastokriisin ratkaisemiseksi että laajasti jaetun hyvinvoinnin lisäämiseksi.
- 3) Varallisuus on valtaa. Varallisuus lisää mahdollisuuksia päättää sekä omista että muiden asioista. Mikäli uskomme demokratiaan, tulisi myös vaurauden tuomaa valtaa jakaa nykyistä enemmän. Tarvitsemme enemmän demokratiaa talouteen.
- 4) Keskittynyt vauraus synnyttää tarpeetonta kulutusta, jota planeettamme ei enää kestä. Kaikista rikkaimmilla on kaikista suurimmat päästöt. Varallisuuden jakamisessa on siis kyse

myös siitä, kenellä on oikeus kuluttaa ja mitä. Varallisuutta jakamalla voimme siirtää kulutusta rikkaiden kerskakulutuksesta laajempaan perustarpeiden turvaamiseen.

VIHREÄT

Varallisuuden keskittyminen ylimmille tuloluokille on ollut voimakasta erityisesti vuoden 1993 verouudistuksen jälkeen. Köyhimpien taloudellinen tilanne on samalla polkenut paikallaan. Ei ole oikein, että varakkaimmat rikastuvat entisestään samalla, kun pienituloisimpien tilanne ei parane tai jopa heikkenee. Hyvätuloisilla on sekä mahdollisuus että velvollisuus osallistua yhteiskunnan rakentamiseen muita enemmän esimerkiksi progressiivisen verotuksen avulla. Tulo- ja varallisuuserot eivät saa kasvaa niin suuriksi, että väestön kokemusmaailmat eriytyvät voimakkaasti toisistaan, sillä tämä rapauttaa luottamusta ja vakautta yhteiskunnassa.

2. Miten ensi vaalikaudella tulisi toimia pääomatuloverotuksen suhteen? Tavoitteletteko muutoksia pääomatuloverotukseen, ja jos tavoittelette, millaisia? Perustelkaa vastauksenne.

KESKUSTA

Keskusta pitää eriytettyä tuloverojärjestelmää (pääomatulojen ja ansiotulojen erillinen verotus) perusteltuna, eikä näillä näkymin ehdota muutoksia pääomaverotuksen suhteen. Eriytetyn tuloverojärjestelmän peruseriaate on, että pääomatuloja verotetaan suhteellisella verokannalla ja ansiotuloverotusta progressiivisella verokannalla. Tämän syynä on mm. se, että pääomatulojen verotus on osaksi inflaation verotusta.

KOKOOMUS

Kokoomus ei kannata työn eikä yrittämisen verotuksen kiristämistä, eikä tällaisia tavoitteita liity myöskään muuhun pääomatulojen verotukseen. Suomen on oltava kansainvälisesti kilpailukykyinen ja houkutteleva ympäristö korkean tuottavuuden työn tekemiselle ja teettämiselle sekä investoinneille ja myös varallisuudesta kertyvien tulojen näyttämislle.

KRISTILLISDEMOKRAATIT

Kts. edellinen kysymys. Lisäksi pääomatuloverojen merkittävä nostaminen lisää riskiä esimerkiksi kansainvälisiin omistusjärjestelyihin, joilla omistusta peitetään verottajan ulottumattomiin. Emme kannata merkittäviä muutoksia pääomatuloverotukseen kumpaankaan suuntaan edellä mainituista syistä. Kohtuullinen pääomatulo- ja yritysverotus ylläpitää Suomen kilpailukykyä ja siksi em. verotukseen tehtävissä muutoksissa pitää olla varovainen.

RKP

Suomen kokonaisveroaste on korkea. Suomen on oltava verotuksellisesti kilpailukykyinen maa. Investointien ja yritysten houkuttelemiseksi Suomeen on pyrittävä siihen, ettei veroastetta nosteta. Veropolitiikkamme tulee olla pitkäjänteistä ja ennakoitavaa. Meidän on tehtävä myös muita investointeja edistäviä toimenpiteitä, kuten verotusteknisiä ratkaisuja, joiden myötä uudelleensijoitettujen voittojen verotusta voidaan keventää.

SDP

Verotuksella hillitään eriarvoisuutta ottamalla maksukyky huomioon verotuksessa. Oikeudenmukainen verotus tarkoittaa, että samaa tuloa ja varallisuutta verotetaan saman verran ja suurta enemmän. SDP:n tavoitteena on siirtää verotuksen painopistettä työnteon verottamisesta omistamisen verottamiseen. Haluamme myös lisätä pääomatuloveron progressiivisuutta niin, että se olisi lähempänä ansiotulojen verotusta oikeudenmukaisuusperiaatteen mukaisesti.

VASEMMISTOLIITTO

Vasemmistoliitto tavoittelee ansio- ja pääomatuloverotuksen harmonisointia. Kaikkia tuloja tulee verottaa samalla asteikolla.

Nykyisin valtion ansiotuloverotus on Suomessa ainoa aidosti progressiivinen eli tuloeroja tasaava vero. Koko verojärjestelmämme progressiivisuus on heikentynyt 30 vuoden ajan ansiotuloverojen osuuden laskiessa. Tätä haitallista vaikutusta vahvistaa varakkaiden henkilöiden mahdollisuus nostaa korkeasti verotettuja ansiotuloja matalammin verotettuina pääomatuloina. Samalla kun suurituloisimpien pääomaverotusta on kevennetty, on varallisuus keskittynyt yhä voimakkaammin kaikista vauraimmille.

Tulo- ja varallisuusverojärjestelmämme suurimmat heikkoudet ovatkin ansio- ja pääomatulojen eriytetty verokohtelu sekä listaamattomien yritysten omistajien nauttima mittava osinkoverotuki. Suurten pääomatulon saajia suosiva tuloverotus on keskeinen eriarvoistava rakenne. Suomen tilanne, jossa keskimääräinen ja marginaaliveroaste voivat suurituloisimpien kohdalla laskea, on kansainvälisestikin varsin poikkeuksellinen. Vasemmistoliitto katsoo, että ansio- ja pääomatuloja tulee kohdella yhden veroasteikon mukaan, kuten oli asian laita ennen vuoden 1993 verouudistusta. Listaamattomien yhtiöiden omistajayrittäjien osinkoverotuksesta tulee luopua.

Yhdistetty verotus kaikille tuloille tekisi pääomatuloverotuksesta aidosti progressiivista, keventäisi pienten pääomatulojen verotusta ja hyödyttäisi kaikkia muita kuin suurten pääomatulojen saajia. Nyt myös hyvin pienistä pääomatuloista peritään kohtalaisen suurta veroa, ja toisaalta suurten pääomatulojen veroprosentti on varsin matala suhteessa ansiotuloverotukseen, mikä osaltaan kannustaa tulonmuuntoon.

Ensimmäisenä välittömänä askeleena kohti yhdistettyä tuloverotusta tulee pääomatulojen progressiivisuutta lisätä asteittain niin, että rikkaiden pääomatulojen verotus kiristyy noin 200–300 miljoonalla eurolla. Samalla on lisättävä tuloveroasteikon progressiivisuutta kasvattamalla kunnallisveron perusvähennystä. Listaamattomien yritysten osinkoverotukea tulee leikata merkittävästi. Osinkoverouudistuksen verotuotto on noin 500–600 miljoonaa euroa.

VIHREÄT

Vihreät tavoittelee ensi vaalikaudella useita tulo- ja varallisuuseroja kaventavia uudistuksia pääomaverotukseen. Vihreät vapauttaisi pienet pääomatulot verosta ja lisäisi veron progressiivisuutta. Näin piensijoittaminen olisi kannattavampaa, kun taas suuria voittoja verotettaisiin veronmaksukyvyyn mukaisesti enemmän.

Lisäksi Vihreät haluaa selvittää mallia, jossa matalan riskin normaalituoton alittavista pääomatuloista maksetaan alemmaa veroa, mutta ylittävää osaa verotetaan progressiivisesti yhdessä ansiotulojen kanssa. Mallin tavoitteena olisi kannustaa säästämiseen, kohdella eri sijoituksia neutraalisti ja lisätä vuokra-asuntojen tarjontaa.

Listamattomien yritysten osinkoveron huojennuksesta on tullut merkittävä tuki etupäässä hyvätuloisille yrittäjille. Huojennusta tulisi uudistaa siten, että se kohdistuisi nykyistä paremmin pienyrittäjille. Tämän voisi saavuttaa esimerkiksi madaltamalla huojennuksen laskennassa käytettävää tuotto prosenttia ja kasvattamalla osinkoverotuksen tuloveron alaista osuutta.

3. Artikkelissa pidetään ongelmana sitä, että varallisuutta ei tarvitse ilmoittaa viranomaisille, jolloin varallisuustilastot eivät ole kattavia. Tarvitseeko ilmoitusvelvollisuuteen tehdä mielestänne muutoksia ensi vaalikaudella? Perustelkaa vastauksenne.

KESKUSTA

Keskusta ei näe tarvetta ilmoitusvelvollisuuden laajentamiseen. Verovelvolliset ilmoittavat tiedot varallisuudestaan sen myyntivaiheessa, jolloin veroviranomaiset voivat myös tarvittaessa pyytää lisätietoja.

KOKOOMUS

Artikkelissa viitataan vuonna 2005 sosialidemokraattisen valtiovarainministeri Kalliomäen johdolla tehtyyn varallisuusveron poistoon, jonka yhteydessä artikkelin mukaan luvattiin säätää ilmoitusvelvollisuus. Olisi varmaankin tiedusteltava tuon ratkaisun tehneiltä tahoilta, miksei tuota velvollisuutta säädetty. Varallisuusveron poiston keskeinen peruste oli punamultahallituksen mukaan hillitä pääomapakoa Suomesta ulkomaille. Ministeri Kalliomäki luonnehti varallisuusveroa "menneisyyden reliikiksi", jonka merkitys valtiontalouden kannalta hän piti suhteellisen vähäisenä.

KRISTILLISDEMOKRAATIT

Ei. Suomessa ei ole varallisuusverotusta ja omaisuus on muutoin varsin hyvin tiedossa, joskin erillisissä rekistereissä: kiinteistöverotuksen kautta on kattava kiinteistörekisteri; ajoneuvot ovat ajoneuvorekisterissä ja yritysrekisterin kautta varallisuudet varsin hyvin listattu, pörssiosakkeiden omistaminen on myös rekistereissä, jne.

RKP

Poistimme varallisuusveron vuonna 2006 valtiovarainministeri Heinäluoman johdolla. Rekisterin luominen olisi ensimmäinen askel kohti veron ottamista uudelleen käyttöön ja tässä tilanteessa se johtaisi myös merkittävästi suurempaan hallinnolliseen taakkaan verohallinnossa. Mielestämme ei ole tarkoituksenmukaista lähteä tälle tielle, eikä vähiten siksi, että melkein kaikissa muissa EU-maissa varallisuusverot on poistettu.

SDP

SDP kannattaa ilmoitusvelvollisuuden laajentamista sekä varallisuuden että muiden taloudellisen toiminnan aloilla.

VASEMMISTOLIITTO

Muutoksia tarvitaan. Vasemmistoliitto ajaa laajapohjaisen varallisuusveron käyttöönottoa yli miljoonan omaisuuksille (poislukien oma asunto). Uusi vero puuttuu hieman varallisuuserojen

kasvuun, mutta tärkeää on myös varallisuutta koskevan tiedon kertyminen. Verotuksen julkisuutta tulee laajentaa nykyisestä.

VIHREÄT

Sellaisia pääomatuloja ei voi verottaa, jotka eivät ole verottajan tiedossa. Verovälttelyn kitkemiseksi ilmoitusvelvollisuutta on syytä laajentaa siten, että myös vakuutuskuorissa ja holding-yhtiöissä sijaitsevat tulot ja varallisuus on ilmoitettava verottajalle.

Köyhyys vauraassa maassa

Marja Riihelä ja Matti Tuomala käsittelevät toisessa artikkelissaan köyhyyttä, sen mittaamista ja kehitystä Suomessa. Tuloköyhyys on yleistynyt lähes kaikilla mittareilla vuoden 1995 jälkeen, mutta vain harvat suomalaiset ovat köyhiä pysyvästi. Kuitenkin myös pysyvästi köyhien eli yli viisi vuotta köyhinä olleiden osuus väestöstä on yli kaksinkertaistunut 1990-luvun lopulta 2010-luvun lopulle. Tyypillisin pitkittyneestä köyhyydestä kärsivä ryhmä on pitkäaikaistyöttömät.

4. Työllisyyden parantaminen on yksi keino vähentää tuloköyhyyttä, mutta se ei yksin ole riittävä. Mitä muita keinoja aiotte käyttää pitkittyneen köyhyyden vähentämiseksi seuraavalla vaalikaudella? Perustelkaa vastauksenne.

KESKUSTA

Työllistyminen on tärkein keino. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien työllistämiseksi tarvitaan uusia ratkaisuja. Keskusta on esittänyt mallia, jossa ensimmäisten kuukausien aikana tällaisen työntekijän sosiaaliturvaa ei leikattaisi. Vastaavasti työnantajalle palkkakustannukset olisivat työ- ja virkaehtosopimusten vähimmäispalkkoja pienemmät. Tavoitteena on se, että pitkäaikaistyötön olisi pysyvässä työsuhteessa vuoden päästä eikä sosiaaliturvaa enää tarvita.

Liian monet sosiaaliturvaan ja -palveluihin oikeutetut jäävät tällä hetkellä ilman tarvitsemaansa tukea. Keskustan tavoitteena on luoda sosiaaliturvan selkeyttämiseksi veroehdotuksen kaltainen sosiaaliturvaehdotus. Se olisi ehdotus niistä etuuksista, mihin henkilöllä on oikeus. Tämä malli edellyttää, että tiedon on liikuttava järjestelmästä toiseen ja viranomaiselta toiselle nykyistä paremmin. Tulorekisteri ja Kansaneläkelaitoksen rekisterit luovat hyvän pohjan tietojen yhdistämiselle. Hanke nivottaisiin sosiaaliturvan uudistamiskomitean työhön.

Suomalainen sosiaaliturva koostuu etuuksien lisäksi palveluista, joista huolehtiminen on aina ollut Keskustalle tärkeää. Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus on tärkeä heikompiosaisten kannalta, koska nyt on mahdollisuus toteuttaa yhteiskunnan palvelulupausta kaikkien palveluiden osalta aiempaa tasavertaisemmin.

Pitkittynyt pienituloisuus liittyykin monesti sosiaalisiin ongelmiin ja sairauksiin. Niihin pitää pystyä tarjoamaan apua nykyistä tehokkaammin, aiemmin ja kokonaisvaltaisemmin. Palveluihin käytettävien resurssien painopistettä pitää siirtää kautta linjan nykyistä varhaisempaan vaiheeseen ja matalan kynnyksen palveluihin. Määrällisten suoritteiden sijaan pitää painottaa palvelujen vaikuttavuutta ja laatua.

Etenkin pienituloisimpien eläkeläisten osalta on tärkeää huolehtia vähimmäiseläkkeiden ostovoimasta ja välttämättömien elinkustannusten kohtuullisuudesta mm. erilaisia omavastuuosuuksia alentamalla ja niiden maksatusta jaksottamalla.

KOKOOMUS

Sosiaaliturva on modernissa yhteiskunnassa välttämättömyys, jotta voidaan taata ihmisarvoisen elämän perusedellytykset heillekin, jotka eivät omalla työllä kykene hankkimaan riittävää toimeentuloa. Sosiaaliturvaa on kehitettävä siten, että se yhdessä verotuksen ja nykyistä paremmin toimivien työmarkkinoiden kanssa palkitsee aktiivisuudesta ja varmistaa osaltaan sen, että järjestelmä ei väärin toimivien kannusteiden kautta estä ihmisiä parantamasta tilannettaan omalla toiminnallaan.

KRISTILLISDEMOKRAATIT

Tärkein, mutta myös haasteellisin asia on toteuttaa sosiaaliturvauudistus, joka purkaa työn vastaanottamisen kannustinloukut. KD julkaisi oman "Kannustava perusturva" -mallinsa rungon vuonna 2018. Lisätietoa: <https://www.kompassi.org/kannustava-perusturva-verkkokirja/>

Vakavinta köyhyyttä on lapsiperheköyhyys, joka koskettaa yli 100 000 lasta. Lapsilisä on etuutena jäänyt inflaation jalkoihin. Esitämme mm. lapsilisään 15 euron tasokorotusta. Yksi esimerkki poistettavista kannustinloukuista on lapsen palkkatulon vaikutus vanhempien toimeentulotukeen. Indeksikorotuksia perusetuuksiin on voimakkaan inflaation aikana tehtävä riittävän usein.

Kannatamme myös ansiotuloveron maltillista keventämistä siten, että kevennykset suunnataan pieni- ja keskituloisille, eli käytännössä ansiotuloveron progression kasvattamista. Tämä voidaan tehdä esim. perusvähennystä nostamalla. Haluamme korottaa myös työttömyysturvan suojaosaa, eläketulovähennystä ja työssäkäyvien eläkeläisten työtulovähennystä.

Vähävaraisille terveydenhuollon asiakasmaksut, kyytimaksut ja lääkemaksut ovat alkuvuodesta suuri haaste. Korvausjärjestelmää pitää kehittää mm. yhdistämällä eri maksukatot ja jaksottamalla omavastuuosuuksia useaan erään.

Viimekätisenä apuna valitettavasti toimii Suomessa tänäänkin ruoka-apu, eli ns. leipäjonot. Ruoka-apuun turvautuu noin 200 000 ihmistä vuosittain. Ruoka-apua jakavien järjestöjen pysyvä perusrahoitus on turvattava ja ruoka-aputoimintaa kehitettävä nykyisestä.

On kuitenkin valitettavasti väistämätöntä, että nykyisellä väestörakenteella emme pysty ylläpitämään nykyisen kaltaista sosiaaliturvaa ja hyvinvointipalveluja kovin pitkälle tulevaisuuteen, ellei julkisen talouden pohjaa pystytä vahvistamaan työllisyyden, investointien ja maltillisen julkisen talouden tasapainottamisen kautta.

Lisätietoa mm. vaihtoehtobudjetissamme vuodelle 2023, sekä myöhemmin julkaistavassa vaaliohjelmassamme.

RKP

On tärkeää, että panostamme ennaltaehkäisevään työhön nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tiedämme köyhyyden olevan periytyvää ja sen johtuvan monesta eri tekijästä, joihin voi puuttua aikaisessa vaiheessa. Etsivällä nuorisotyöllä on tärkeä rooli riskiryhmään kuuluvien nuorten tunnistamisessa.

Haluamme konkreettisia toimenpiteitä yhteiskuntamme heikoimmassa asemassa olevien suojelemiseksi. Voi olla vaikeaa hakea apua nykypäivän moninaisessa sosiaalietuuksien viidakossa. Perheille tai yksilöille, joilla on monia erilaisia haasteita, sosiaaliturvaan liittyvä byrokratia voi olla lisäeste. Nykyinen malli voi johtaa kannustinloukkuihin. Työtä sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen parissa on jatkettava, jotta taataan kannustava järjestelmä ja kohtuulliset tulot kaikille. Myös lyhytaikaisen työn vastaanottamisen tulee olla kannattavaa.

Haluamme helpottaa yksinhuoltajien tilannetta poistamalla toimeentulotuen ja lapsilisän yksinhuoltajalisän välisen kytköksen. Takuueläkkeen on taattava kohtuullinen toimeentulo kaikille.

SDP

Työllisyyden ja laajemminkin yhteiskunnallisen osallistumisen parantaminen on todella paras tapa vastata myös tuloköyhyyteen. Se vaatii kuitenkin myös laadukkaiden työpaikkojen luomista, eli siis työpaikkojen, joissa on palkkaus ja työehdot kunnossa.

Ensi vaalikaudella tulee edistää sosiaaliturvauudistusta, jota on jo tällä vaalikaudella työstetty sosiaaliturvakomiteassa. Uudistuksessa tärkeää on parantaa perusturvan tasoa. SDP on esittänyt oman mallinsa sosiaaliturvan kehittämiseen, joka löytyy täältä: <https://www.sdp.fi/uploads/sites/2/2022/11/yleisturva-ohjelma.pdf>

SDP:n lähtökohta on, että sosiaaliturvan pitää olla sekä riittävän tasoinen turvaamaan säällisen toimeentulon, järjestelmän pitää olla riittävän yksinkertainen ja selkeä, jotta jokainen osaa sitä hahmottaa ja kykenee omat oikeutensa tuntemaan, ja järjestelmän tulee kannustaa aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen

Samalla on turvattava erityisesti pitkittyneen köyhyyden torjumiseksi hyvinvointivaltion riittävä palvelutarjonta. Erityisesti sote-palveluiden toimivuus, saatavuus ja moniammatillisuus on keskeisessä roolissa ongelmien tunnistamisessa ja ratkaisujen löytämisessä tilanteisiin, jossa syrjäytyneisyys ja köyhyys ovat seurausta moninaisista haasteista. Tässä sote-uudistuksessa luotu integraatio parantaa tilannetta aiemmasta, mutta uudistus ei ratkaissut kaikkia haasteita, vaan järjestelmää on kehitettävä edelleen.

Köyhyyden torjunnassa on keskityttävä erityisesti suuremmassa riskissä olevien ryhmien tunnistamiseen ja palvelujen kohdentamiseen sinne. Lapsiperheköyhyyden torjunta auttaa myös ylisukupolvisen köyhyyden ja syrjäytymisen riskin vähentämistä. Asiakasmaksujen ja mm. lääkekulujen madaltaminen auttaa taas erityisesti (naisvaltaisen) vanhuusköyhyyden torjunnassa.

Sosiaaliturvan ja sote-palveluiden resurssit pitää turvata myös tulevilla vaalikaudella. Mikäli taloustilanne vaatisi tulevina vuosina valtiontalouden sopeutusta, SDP haluaa rajata kaikissa tilanteissa hyvinvointivaltion ydinpalvelut, koulutuksen, sote-palvelut ja sosiaaliturvan leikkausten ulkopuolelle.

VASEMMISTOLIITTO

Suomi on saanut toistuvasti moitteita Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitealta perusturvan liian matalasta tasosta. Samaan ovat kiinnittäneet huomiota myös kansalaisjärjestöt. Sosiaaliturvaa on uudistettava vastaamaan paremmin aikamme tarpeita. Oli sosiaaliturvauudistuksen lopullinen muoto mikä hyvänsä, on perusturvaa nostettava riittävälle tasolle. Myös toimeentulotuen perusosia tulee korottaa puhelin- ja tietoliikennekustannusten verran.

Vasemmistoliitto ajaa vastikkeettoman perustulon käyttöön ottamista. Perustulo on kaikille maksettava vähimmäistoimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu raha, joka verotetaan pois niiltä jotka eivät sitä tarvitse. Se mahdollistaa aina työskentelyn ilman paperisotaa ja byrokratiaa ja varmistaa ettei kukaan tukea tarvitseva jää sitä ilman. Vasemmistoliiton tavoitteena on asteittainen siirtyminen perustuloon. Perustulo vapauttaa viranomaiskoneiston resursseja valvomisesta ihmisten aitoon tukemiseen. Kaikki sosiaaliturvan kehittämiseksi tehdyt päätökset tulee olla linjassa tämän tavoitteen kanssa.

Perusturvaetuudet on yhtenäistettävä yhdeksi uudeksi etuudeksi. Yksi askel perustulon suuntaan ja sosiaaliturvan byrokratian karsimiseksi on ensisijaisten perusturvaetuuksien yhdistäminen yhdeksi perusturvaetuudeksi, joka on yhdellä lomakkeella haettavissa. Taiteellista ja luovaa työtä tekevien työn erityispiirteet on huomioitava sosiaaliturvaa uudistettaessa.

Pitkittyneen köyhyyden ratkaisussa on kiinnitettävä huomiota eri ihmisryhmien erityistarpeisiin. Esimerkiksi lapsiperheköyhyys on jäänyt junnaamaan paikalleen ja tilanteen parantamiseen tarvitaan kohdennettuja keinoja. Näitä ovat esimerkiksi lapsilisien sitominen indeksiin ja niiden maksaminen myös 17-vuotiaista.

Työllistymisen suhteen tarvitsemme myös erityisiä keinoja. Työllisyyden edistäminen yleisesti on vasemmistoliiton keskeinen tavoite, mutta se pelkästään ei auta kaikkia yksilöitä. Vasemmistoliitto haluaa vähentää pitkäaikaistyöttömyyttä työllisyystakuulla. Pitkäaikaistyöttömyys on Suomen suurin työvoimapolitiittinen ongelma. Sitä ei ratkaista työttömyysturvaa leikkaamalla tai sen ehtoja kiristämällä, vaan henkilökohtaisella ohjauksella, tuella, riittäväillä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluilla ja tarvittaessa koulutuksella. Työttömille pitää taata oikeus palkkatuettuun työpaikkaan 12 kuukauden jälkeen. Työnantajien vastuuta sosiaalisessa työllistämässä on lisättävä. Hankinnoissa pitää käyttää sosiaalisen työllistämisen vaatimuksia, julkisen sektorin on kannettava vastuutaan vaikeasti työllistyvien työllistämässä ja on selvitettävä mahdollisuutta asettaa työnantajille Saksassa käytettävää mallia mukaileva velvoite vammaisten työllistämiseksi.

VIHREÄT

Vihreille köyhyyden vähentäminen on yksi politiikan tärkeimmistä tehtävistä. Hyvinvointivaltiomme onnistumisesta kertoo se, kuinka tasaisesti hyvinvointi jakautuu ja kuinka kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset pärjäävät. Sosiaaliturvamme on kuitenkin kehittynyt tilkkutäkiksi, jonka aukoista on helppo pudota ja joka lannistaa pikemmin kuin kannustaa.

Nopeana toimenä ensi kaudella tulisi korottaa perusturvaetuuksia 50 eurolla. Sote-palveluiden asiakasmaksuja tulee alentaa sekä ottaa käyttöön terveystulojen yhteinen maksukatto. Terveystulojen kohtuullistaminen auttaa erityisesti kaikkein pienituloisimpia haavoittuvassa asemassa olevia.

Lisäksi Vihreät tavoittelee lapsilisän sitomista kansaneläkeindeksiin ja yleisen asumistuen sitomista vuokratasoindeksiin, jotta etuudet seuraavat kustannustason nousua.

Ensi vaalikaudella tulisi niin ikään ottaa lisäaskelia kohti perustuloa esimerkiksi yhdistämällä perusturvaetuuksia. Perustulo ratkaisisi monta kannustinloukkuihin ja etuuksien yhteensovittamiseen liittyvää ongelmaa. Vihreiden mallissa perustulo korvaisi pitkällä aikavälillä mm. perustoimeentulotuen, jolloin ehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki toimisivat tosiasiallisesti väliaikaisena ja viimesijaisena tukena.

Suurituloisuuden yhteys puoluekannatukseen

THL:n tutkimuspäällikkö Timo M. Kauppinen, yleisen valtio-opin dosentti Hanna Wass ja viestinnän professori Anu Kantola selvittävät artikkelissaan, kuinka äänestysalueen asukkaiden tulotaso oli yhteydessä äänestysaktiivisuuteen ja puolueiden kannatukseen kevään 2021 kuntavaaleissa. Analyysi keskittyi kaupunkimaisiin ympäristöihin, sillä suurituloisuus Suomessa on keskittynyt kaupunkeihin ja pääkaupunkiseudulle. Tulojen lisäksi he tarkastelevat myös koulutustason vaikutuksia äänestämiseen.

Kauppinen, Wassin ja Kantolan tulosten valossa kokoomus näyttäytyy suurituloisten suosikkipuolueena, ja sen kannatus on vahvimmin yhteydessä äänestysalueen tulotasoon (ks. kuva tulojen yhteydestä puolueiden kannatukseen kirjassa s. 87). Toisaalta pienituloisuus on vahvasti yhteydessä äänestämättä jättämiseen.

5. Onko tulojen vaikutus äänestysaktiivisuuteen mielestänne ongelma? Otatteko omassa kampanjoinnissanne huomioon erilaiset asuinalueet? Miten? Perustelkaa vastauksenne.

KESKUSTA

Ongelma ei ole se, että suurituloiset äänestävät aktiivisesti vaan nimenomaan se, että pienituloisten ääni ei kuulu politiikassa riittävästi alhaisen äänestysprosentin vuoksi.

Keskusta on kiinnittänyt huomiota mm. siihen, että äänestyspaikkojen saavutettavuudessa on liian suuria alueellisia ja kuntakohtaisia eroja, jotka luovat epätasa-arvoa äänestäjien välille heidän asuinpaikastaan riippuen ja vaikuttavat todennäköisesti myös äänestysaktiivisuuteen. Äänestyspaikkojen saavutettavuus ja "houkuttelevuus" on heikointa haja-asutusalueilla, missä myös pienituloisuutta on paljon.

Keskustan puoluekokous on linjannut, että äänestyspaikkojen saavutettavuuden, esteettömyyden ja houkuttelevuuden parantamiseksi löytyy keinoja ja siihen tarvitaan poliittista tahtoa. Puoluekokous edellytti, että keskustalaiset päättäjät kunnissaan ovat hyvissä ajoin ennen eduskuntavaaleja aloitteellisia äänestyspaikkojen entistä tasa-arvoisemman saavutettavuuden varmistamisessa ja parantamisessa.

Keskustan kampanjointi on aina perustunut vahvasti ihmisten kohtaamiseen eri puolilla maata ja erilaisilla asuinaleilla. Kampanjoimme myös sellaisissa medioissa, jotka ovat kaikkien saavutettavissa tulotasoon katsomatta.

Myös kampanjoiden teemoituksessa on aina ollut mukana näkyvästi "köyhän asiaa" eli esityksiä, joilla ihmisten välistä tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta voidaan parantaa.

KOKOOMUS

Kokoomus pitää mahdollisimman laajaa yhteiskunnallista osallistumista erittäin tärkeänä demokratian kannalta. Pienituloisuuden ja monien muiden sosiaalisten ongelmien taustalla on työttömyys, ja siihen aktiivisemmin puuttamalla voidaan vähentää myös työttömyyteen yhdistyviä muita ongelmia, joista alhainen äänestysaktiivisuus epäilemättä on yksi. Ihmisten on voitava kokea voivansa vaikuttaa omalla toiminnallaan elämänsä suuntaan ja elintasaansa, ja työelämään kiinnittyminen on tälle hyvin keskeinen edellytys.

KRISTILLISDEMOKRAATIT

Tulojen vaikutus äänestysaktiivisuuteen on globaali haaste demokratialle. Osallisuuden kokemusta yhteiskunnasta pitää vahvistaa, ja se lähtee jo perheiden hyvinvoinnista ja koulutuksen laadusta. Emme omassa kampanjoinnissamme erottele asuinalueita, vaan haluamme olla läsnä koko Suomessa.

RKP

RKP:llä on laaja tuki kaikissa yhteiskuntaluokissa. Kampanjamme on suunnattu kaikille, ja käytämme luonnollisesti eri kohderyhmille räätälöityjä kampanjamenetelmiä. Kampanjamateriaalin jakaminen kerrostaloalueilla on nykyään usein haastavaa, kun postilaatikot yleensä sijaitsevat lukittujen ulko-ovien sisäpuolella, mutta pyrimme luonnollisesti tavoittamaan äänestäjät mahdollisimman laajasti.

SDP

On ehdottomasti ongelma. Äänestysaktiivisuus vaihtelee tulotason lisäksi myös koulutustason ja asuinalueen mukaan huomattavasti ja tämä on demokratian toimivuuden ja legitimitietin näkökulmasta huolestuttavaa. SDP on ajanut laajaa demokratiaohjelmaa, joka sisältäisi laajasti erilaisia toimia demokratian vahvistamiseksi. Näitä toimia olisivat esimerkiksi vaalien kampanjakatto, jolla säädettäisiin vaalikampanjoille euromääräiset ylärajat, sekä aktiiviset toimet äänestysaktiivisuuden nostamiseksi ja demokratiakasvatuksen lisäämiseksi kaikilla koulutusasteilla, erityisesti peruskoulussa.

Lisäksi tarvitaan toimia äänestämisen kynnyksen madaltamiseksi sekä poliittisen toiminnan helpottamiseksi. Vaalien yhdistäminen voi olla yksi tapa, ja siinä voidaan harkita esimerkiksi tällä hetkellä alimman äänestysosallistumisen vaalien yhdistämistä.

SDP on erityisen huolissaan matalasta äänestysaktiivisuudesta ja osallistumisen eriytymisestä ja haluamme tehdä myös oman osamme ongelman ratkaisemiseksi. Tulevien eduskuntavaalien alla sitoudumme tekemään kaikkemme äänestysaktiivisuuden nostamiseksi. Kohdistamme kampanjointia matalan äänestysaktiivisuuden alueille etenkin suurissa kaupungeissa. Perinteisen katukampanjoinnin lisäksi menemme konkreettisesti ihmisten luo soittamaan ovikelloja ja muistuttamaan äänestämisen tärkeydestä. Lisäksi teemme laajaa soittelukampanjaa. Toimitamme myös vaalimateriaaliamme useilla Suomessa puhutuilla kielillä, jotta kynnys osallistua vaaleihin madaltuisi myös maahanmuuttajataustaisilla äänestäjillä.

VASEMMISTOLIITTO

On ongelmallista, että pienituloisten näkemykset ja edut tulevat suurituloisia huonommin edustetuksi päätöksenteossa. Tämä johtaa pienituloisten aseman heikkenemiseen entisestään, sekä luottamuksen vähenemiseen ja polarisaation lisääntymiseen yhteiskunnassa. Suurituloisilla on muutenkin suhteettomasti yhteiskunnallista valtaa ja pystyvät esimerkiksi panostamaan enemmän edunvalvontaansa. Myös vaaleissa suurituloisten ehdokkailla on käytettävissään enemmän rahaa kampanjointiin. Pienempituloisten matalampi äänestysaktiivisuus kertoo osittain luottamuksen ja aitojen vaikutusmahdollisuuksien puutteesta. Vaalien demokraattisempien pelisääntöjen, kuten kampanjoiden rahoituskattojen, lisäksi tilanteen muuttaminen vaatii pelikentän tasaamista laajemmin koko yhteiskunnan tasolla. Vasemmistoliitto kampanjoi eduskuntavaaleissa koko maassa, kaikilla erilaisilla asuinalueilla ja erilaisten ihmisten keskuudessa. Myös ehdokasasettelussa tahdomme mukaan ehdokkaita kaikilta elämän osa-alueilta.

VIHREÄT

Tulot ja varallisuus ovat voimakkaasti kytköksissä äänestysaktiivisuuteen. Äänestysprosentin ero ylimmän ja alimman tuloluokan välillä on jopa kymmeniä prosentteja. Erot äänestysaktiivisuudessa ovat ongelmallisia, sillä ne vaikuttavat siihen, millaisia ehdokkaita tulee valituksi ja miltä alueilta: ketkä saavat itselleen vahvemman edustuksen, ketkä heikomman. Tutkimuksissa on havaittu, että varakkaampien äänestäjien näkemykset tulevat esiin poliittisessa päätöksenteossa paremmin kuin pienituloisten, ja päättäjistä koko väestöä suurempi osa on hyvätuloisia.

Eri väestöryhmien osallisuus yhteiskunnassa on kuitenkin äänestämistä laajempi kysymys, jonka ratkaisemiseen on käytettävä keinoja monelta politiikan alalta. Köyhyys, työttömyys ja syrjäytyminen luovat monelle tunteen siitä, ettei ole osa yhteiskuntaa, jolloin ei koeta tarvetta myöskään äänestää. Vaalien aikana toteutettu aktivointi on tärkeää, mutta tarvitsemme lisäksi johdonmukaista ja pitkäjänteistä politiikkaa, jolla tasataan tulo- ja varallisuuseroja, parannetaan sosiaali- ja terveyspalveluja ja huomioidaan pienituloisten asema kaikilla politiikan tasoilla.

Vihreille tärkeää on monipuolinen ehdokasjoukko, joka edustaa erilaisissa asemissa olevia ja eri alueilta tulevia ihmisiä ja näkökulmia. On puolueen tehtävä tukea myös niitä ehdokkaita, joiden kampanjabudjetti on pieni tai omaa rahaa ei ole lainkaan käyttää vaaleihin. Puolue ja ehdokkaat pyrkivät kampanjoimaan mahdollisimman laajasti erilaisilla alueilla.

Koulutusalojen sukupuolittuneisuus

Sosiologian yliopistonlehtori Irene Prix, THL:n erikoistutkija Outi Sirniö ja sosiologian apulaisprofessori Elina Kilpi-Jakonen tarkastelevat artikkelissaan sitä, miten sukupuoli ja perhetausta vaikuttavat opintoalan valintaan. Esimerkiksi miehet valitsevat todennäköisemmin naisvaltaisen alan, kuten opetus-, hoiva- tai sosiaalialan, jos he kouluttautuvat korkeammin kuin vanhempansa. Artikkelin osoittaa, että koulutusalojen sukupuolittuminen on vähentynyt vuodesta 1970, mutta viimeisen kymmenen vuoden aikana lasku on pysähtynyt.

6. Pidättekö ammattialojen sukupuolittuneisuutta ongelmana? Miten vähentäisitte ammattialojen sukupuolittuneisuutta seuraavan vaalikauden aikana? Perustelkaa vastauksenne.

KESKUSTA

Lähtökohtana pitää olla se, että jokainen voi opiskella ja hankkia itselleen ammatin, jonka kokee tärkeäksi ja mieleiseksi. Ja se, että työpaikkoihin valitaan pätevin hakija sukupuolesta riippumatta. Yhteiskunnassa ja yksilöidenkin tasolla on kuitenkin asenteita ja rakenteita, jotka tukevat sitä, että ammatit sukupuolittuvat vahvasti. Nykyistä tasapuolisemmat ammattialojen sukupuolijakaumat olisivat hyväksi suomalaiselle yhteiskunnalle.

Ammatteihin ja koulutuspaikkoihin liittyvät sukupuolikiintiöt tms. eivät ole paras tapa lähteä purkamaan sukupuolittuneisuutta. On viisaampaa kannustaa lapsuudesta alkaen ihmisiä pohtimaan koulutus- ja ammattipolkuja ilman omia tai muiden ennakoasenteita. Kodeilla ja kouluilla on suurin rooli. Kouluissa ja oppilaitoksissa etenkin oppilaan – ja opintojen ohjauksella voi olla isokin merkitys jatko-opinnoille ja ammatinvaloinnoille.

Opetuksessa onkin tapahtunut vuosikymmenten kuluessa myönteistä kehitystä, esimerkiksi "sukupuolittuneesta" käsityöopetuksesta on siirrytty kaikille yhteiseen oppiaineeseen. Myös koulunkäynnin yhteydessä tapahtuvalla työelämään tutustumisella voi olla merkitystä sille, että nuori suuntautuu alalle, jolla hänen sukupuoltaan olevia on vähän.

Keskusta ajaa koko nuoren sukupolven yhteisiä tulevaisuuskutsuntoja. Niiden yhteydessä voisi saada myös opinto- ja uraohjausta eli myös tietoa ammattivaihtoehtoista, jotka eivät ole omalle sukupuolelle yleisiä valintoja.

Yksittäisissä ammateissa sukupuolittuneisuus voi johtua rakenteista ja lainsäädännöstä. Esimerkiksi sotilasammattien miesvoittoisuus johtuu pitkälti asevelvollisuudesta, joka koskee vain miehiä. Keskusta kannattaa yleisen asevelvollisuuden lisäksi kaikkia koskevaa kansalaispalvelusvelvollisuutta.

Kaikkia sukupuolia koskevat kutsunnat ja kansalaispalvelusvelvollisuus todennäköisesti johtaisivat jollakin aikavälillä etenkin turvallisuuteen liittyvien ammattien sukupuolittuneisuuden vähenemiseen.

KOKOOMUS

Koulutusaloille hakeutuminen on Suomessa vapaata, ja siihen voidaan vain rajallisesti vaikuttaa ulkopuolelta. Kenties vaikuttavaa olisi tunnistaa tähän vielä vaikuttavia käytäntöjä ja asenteita ja koettaa aktiivisesti poistaa sellaisia esimerkiksi koulutusjärjestelmästä. Epäselvää tosin on, miten voimakas tällainen vaikutus tosiasiaa enää nykyään on.

KRISTILLISDEMOKRAATIT

Ammattialojen sukupuolittuneisuudella on osittain kulttuurinen, mutta osin myös biologinen perusta, sillä sukupuolittuneisuus on jopa voimakkaampaa yhteiskunnissa, missä ihmiset saavat itse vapaasti valita haluamansa ammatin. Suurin haaste tällä hetkellä on poikien putoaminen opiskelu-uralta ja jääminen peruskoulun varaan, mikä vaikuttaa alojen sukupuolittuneisuuden lisäksi myös esimerkiksi perheiden perustamiseen.

Jokainen työyhteisö hyötyy siitä, että työyhteisössä on molempia sukupuolia, mutta tasaisen jakauman tavoittelemisen ammattialoittain on tarpeetonta. Koska mahdollisuuksien tasa-arvon toteutumisessa on edelleen suuria ja kasvaviakin haasteita (poikien koulupudokkuus, maahanmuuttajataustaisten syrjäytyminen työelämästä, alueellinen yhdenvertaisuus jne.), ei ole mitään järkeä keskittyä lopputuloksen tasa-arvon tavoittelemiseen.

RKP

Ammattialojen ja työmarkkinoiden sukupuolittuneisuuteen on syytä puuttua. Me haluamme toimia sukupuolen mukaisen segregaatian vähentämiseksi koulutuksessa, jotta voisimme vähentää jakautumista nais- ja miesvaltaisiin aloihin. Haluamme panostaa ja kehittää opinto-ohjausta kaikilla koulutusasteilla. On tärkeää edistää työmarkkinoiden tasa-arvoa ja tasoittaa sukupuolten välistä palkkaeroa.

SDP

Työmarkkinoiden segregatio on iso yhteiskunnallinen ongelma ja myös osaltaan taustalla naisvaltaisten alojen palkkakuopille. Eurooppalaisittain suomalaiset työmarkkinat ovat jakautuneet voimakkaammin kuin monessa muussa maassa. Tähän on puututtava kokonaisvaltaisesti niin koulutuksen, työelämän sääntelyn kuin kulttuurin muutoksen kautta.

Koulutuksen osalta segregatioon on puututtava jo varhaisessa vaiheessa. Peruskoulussa kaikkien oppilaiden mahdollisuuksia pärjätä on parannettava ja peruskoulun resurssointia lisättävä. Niin tyttöjen kuin poikien pärjäämistä on vahvistettava. Nykyisellään peruskoulumme ei vastaa niitä odotuksia, joita sille on asetettu. Niin sukupuoli kuin asuinpaikka tai muut taustatekijät vaikuttavat liaksi pärjäämiseen ja oppimistuloksiin. SDP on esittänyt peruskoulun kokonaisuudistusta, jossa myös sukupuolten välisen tasa-arvon lisääminen olisi yksi uudistuksen tavoitteista. Peruskoulun jälkeen oppilaiden siirtymistä eri koulutusaloille tulee myös tarkastella.

Työelämän osalta palkka-avoimuus, palkkatasa-arvo ja julkisen sektorin palkkojen kilpailukyvyyn parantuminen edesauttaisivat sukupuolittuneiden työmarkkinarakenteiden purkamista. SDP haluaa vahvistaa työelämän tasa-arvoa toteuttamalla tasa-arvolain kokonaisuudistus, jossa tarkastellaan erityisesti tasa-arvon edistämistä, syrjäntäkieltoja sekä valvonnan ja oikeussuojakeinojen toimivuutta ja riittävyttä. Samalla pitäisi laatia tasa-arvo-ohjelma ja luodaan kolmikantaneuvotteluiden avulla hallituskaudet ylittävä palkkatasa-arvo-ohjelma.

Työelämää on myös joustavoitettava ja siitä on tehtävä perheystävällisempää niin, että jokaisella perheellä on aidosti mahdollisuus valita erilaisia ratkaisuja esimerkiksi perhevapaiden osalta. Perhevapaauudistuksen toteutumista on seurattava ja tarvittaessa lainsäädäntöä on yhä uudistettava niin, että perhevapaat jakautuvat yhä tasaisemmin. Kuten myös muut hoivavelvollisuuksista seuraavat kustannukset, kuten lasten sairastamisesta seuraavat sairauslomat. Tavoitteena on oltava työelämä, jossa sukupuoli ei vaikuta ansioihin, työelämässä etenemiseen, asenteisiin tai työnantajan kustannuksiin.

VASEMMISTOLIITTO

Kaikessa päätöksenteossa on huomioitava päätösten yhdenvertaisuus- ja sukupuolivaikutukset ja pyrittävä edistämään sukupuolten tasa-arvoa.

Koulutuksen lisääminen ja sukupuolisegregaatioon puuttuminen jo koulutuksen varhaisessa vaiheessa ovat tärkeitä tekijöitä. Vasemmistoliitto kannattaa esimerkiksi THL:n tutkijoiden esittämiä keinoja, joita ovat esimerkiksi: sukupuolistereotyyppien rikkominen, sukupuolen moninaisuuden huomioiminen, opinto-ohjauksen ja ammatinvalinnan ohjauksen kehittäminen sukupuoli- ja tasa-arvotietoiseksi, työelämän tutustumisjaksojen kehittäminen siten, että tytöt ja pojat tutustuvat sekä nais- että miesenemmistöisiin aloihin ja sen varmistaminen, etteivät oppimateriaalit vahvista stereotyyppisiä käsityksiä eri sukupuolista .

Näiden tärkeiden keinojen lisäksi erittäin keskeistä on huomata, että monet naisvaltaiset alat ovat olleet pitkään palkkakuopassa. Todellisesta arvostuksesta alalle kertoo palkkauksen korjaaminen kestäväälle tasolle.

VIHREÄT

Suomessa työmarkkinat ovat kansainvälisesti verraten hyvin vahvasti jakautuneet sukupuolen mukaan. Palkkatasa-arvoon on vielä runsaasti matkaa ja raskaussyrjintä on lainsäädännöstä huolimatta yleistä. Suurin osa kodeissa tehtävästä hoivatyöstä kasautuu naisille, mikä heikentää ennestään naisten asemaa työelämässä.

Koulutuksen ja työmarkkinoiden eriytymisen purkaminen vaatii määrätietoisia politiikkatoimia sekä asennevaikuttamista kaikilla koulutusasteilla aina varhaiskasvatuksesta alkaen.

Vihreiden tavoitteet ensi vaalikaudelle:

- Edistetään palkkatasa-arvoa toimeenpanemalla kunnianhimoisen ja sitovan samapalkkaisuusohjelman.
- Korjataan julkisen sektorin pienipalkkaisten, pääosin naisvaltaisten alojen palkkakuoppa toteuttamalla pitkäaikainen palkkaohjelma useamman vaalikauden aikana. Valmistellaan rahoitus yhteisymmärryksessä puolueiden kanssa parlamentaarisesti.
- Edistetään palkka-avoimuutta, työehtosopimusten sukupuolivaikutusten arviointia ja samapalkkaisuutta tukevia palkkausjärjestelmiä.
- Suunnataan korvamerkittyjä resursseja työpaikkojen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimien valvontaan.
- Lisätään varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa työskentelevien ammattilaisten sukupuolisensitiivistä koulutusta, jotta eri sukupuoliin kohdentuvat samat odotukset.
- Panostetaan opinto-ohjaukseen, jotta voidaan ehkäistä opiskelu- ja alavalintojen eriytymistä sukupuolen sekä sosiaalisen ja kulttuurisen taustan perusteella.

Koettu hyvinvointi

Väitöskirjatutkija Niko Eskelinen, Diakonia-ammattikorkeakoulun erityisasiantuntija Sakari Kainulainen, väitöskirjatutkija Pietari Kujala ja sosiologian professori Mikko Niemelä kirjoittavat siitä, miten suomalaisten koettu hyvinvointi on kehittynyt 2000-luvulla ottaen huomioon väestöryhmittäiset erot. Suomalaiset ovat keskimäärin aikaisempaa tyytyväisempiä elämäänsä. Keskiarvot kätkevät kuitenkin taakseen väestöryhmittäisiä eroja. Koettua hyvinvointia vähentävät erityisesti toimeentulovaikkeudet, joista kärsivät muita useammin yksinasuvat ja yksinhuoltajat.

7. Artikkelissa käsitellään ihmisten koetun hyvinvoinnin mittareita, jotka perustuvat kyselyihin. Ne mahdollistavat maiden välisen vertailun ja hyvinvoinnin ajallisen kehityksen seuraamisen. Pitäisikö seuraavan hallituksen seurata taloudellisten mittareiden rinnalla säännöllisesti hyvinvoinninmittareita? Millaisia mittareita seuraisitte? Perustelkaa vastauksenne.

KESKUSTA

Kyllä. Kaikki mittarit, joilla voidaan entistä kattavammin ja luotettavimmin mitata koettua hyvinvointia ovat tervetulleita. Esimeriksi BKT taloudellisen toiminnan mittarina on riittämätön hyvinvoinnin, saati onnellisuuden mittaamiseen. Keskusta suhtautuu avoimesti ja positiivisesti erilaisten uusien hyvinvointia koskevien mittarien kehittämiseen ja käyttöön.

KOKOOMUS

Valtionhallinnossa kuten ministeriöissä ja niiden alaisissa virastoissa seurataan jo nykyisellään hyvin laajasti erilaisia indikaattoreita, joista monet kytkeytyvät hyvin suoraan ihmisten hyvinvointiin. Kokoomus suhtautuu avoimesti tällaisten avulla kertyvän tiedon aktiivisempaan hyödyntämiseen politiikkatoimien suunnittelussa.

KRISTILLISDEMOKRAATIT

Kyllä. Hyvinvoinnin mittareita on kehitetty useita, ja kansainvälisesti vertailukelpoisten mittareiden valinta on tilastotieteen ammattilaisten tehtävä (esim. Tilastokeskus). Pidämme tärkeänä mittareita, jotka mittaavat myös esim. ihmissuhteiden laatua.

RKP

On aina syytä arvioida sitä, millä mittareilla seuraamme yhteiskunnan kehitystä. Jos on olemassa uskottavia tapoja mitata hyvinvointia, on varmasti syytä selvittää, miten näitä mittareita voitaisiin käyttää apuna päätöksenteossa.

SDP

Julkisen talouden kestävyys on tärkeä mittari ja sitä - ja muita talouden mittareita - tarvitaan myös jatkossa. Mutta ne eivät saa olla ainoita hyvinvointia ja taloudellista menestystä mittaavia mittareita. Julkisen talouden kestävyysmittari ei saa olla edes ainoa kestävyysmittari. Ekologinen ja sosiaalinen kestävyys ovat välttämättömiä reunaehtoja talouspolitiikalle ja hyvinvoinnin kehittymisen seuraamiselle. Kaikki kestävä talouden ulottuvuudet pitää huomioida. Kuluvalle vaalikaudella hallituksen kestävyystiekartassa on arvioitu kehitystä ja politiikkatoimia näiden kolmen kestävyysosan alueen näkökulmasta ja tätä on jatkettava.

Yhteiskunnallista ja taloudellista kehitystä tulee mitata nykyistä laajemmalla, mutta hallittavalla määrällä mittareita, jotka ottavat huomioon kestävä kehityksen kaikki kolme ulottuvuutta. Näin saadaan kokonaisvaltainen mutta edelleen selkeä käsitys yhteiskunnan tilasta ja politiikan onnistumisesta. Pohjoismaista Ruotsi ja Islanti ovat jo valinneet kansalliset hyvinvoinnin avainindikaattorit, Suomen tulisi seurata perässä.

Hyvän talous- ja työllisyyspolitiikan määrittelyä ei voi typistää pelkkiin yksittäisiin mittareihin. Poliittikkatoimia arvioidessa pitää huomioida myös moninaiset vaikutukset yksilöihin, yhteiskuntaan, ympäristöön ja eriarvoisuuteen. Vaikutusarviointia pitää entisestään kehittää ja monipuolistaa, mutta kaikkia vaikutuksia ei pystytä yhteismitallisesti arvioimaan. Laskelmien ohella tarvitaan aina myös poliittista kokonaisharkintaa.

Koettu hyvinvointi tulee ottaa nykyistä paremmin huomioon yhteiskunnan palveluita ja tukea suunniteltaessa ja toteuttaessa. Esimerkiksi hyvinvointialueiden aloittaessa toimintaansa on ihmisten koettu hyvinvointi otettava yhdeksi palvelujen arvioinnin mittariksi. Tätä varten tulee ottaa käyttöön niin asiakaskyselyitä kuin muitakin tapoja kerätä tietoa koetusta hyvinvoinnista.

Koettu hyvinvointi on otettava entistä vahvemmin mukaan palvelujen arviointiin. Koetulla hyvinvoinnilla tarkoitetaan yksilön arviota siitä, miten sujuvaksi, ymmärrettäväksi, saavutettavaksi ja oikeudenmukaiseksi etuus- ja palvelujärjestelmä koetaan ja millaisen palvelukokemuksen se esimerkiksi toimeentuloturvaetuutta hakevalle tai sitä saavalle antaa. Kokonaishyvinvoinnin näkökulmasta koetulla hyvinvoinnilla on merkitystä siinä kuin riittävän suuruisilla toimeentuloturvaetuuksilla tai sosiaali- ja terveystalouden riittävällä saatavuudellakin. Tämä tulee ottaa sosiaaliturvauudistuksessa erittäin vakavasti. Selkeä etuusjärjestelmä luo ihmiselle mahdollisuuden rakentaa itselleen toimiva ja ennakoitava arki. Uudistuksessa tulee huomioida yksinasuvien korkeampi köyhyys- ja syrjäytymisriski.

VASEMMISTOLIITTO

Vasemmistoliiton mielestä hyvinvointia tulee mitata kattavasti. Kuten ensimmäisen kysymyksen vastauksessa toimme esille, tällä hetkellä on tärkeää kasvattaa laajasti jaettua koettua hyvinvointia, samalla kun torjutaan ympäristö- ja ilmastokriisiä. Hyvinvoinnin

kasvattaminen ei voi enää perustua saastuttavaan talouskasvuun tai luonnonresurssien liikakäyttöön. Tarvitsemme siis tarkempaa tietoa siitä, mistä muista asioista hyvinvointi koostuu.

Tällä hetkellä hyvinvoinnin mittaristo on vinoutunut ja suhteellisen kapea-alaisilla talouden mittareilla on liikaa painoarvoa. Tulee kehittää hyvinvoinnin kattava mittausmalli, jossa hyvinvoinnin, talouden ja ympäristön indikaattorit ovat huomioitu nykyistä kattavammin. Jo tällä hallituskaudella aloitetun mittariston kehitystyön lisäksi tulee uudet indikaattorit ottaa vahvasti mukaan politiikkaa ohjaaviin tavoitteisiin. Koetun hyvinvoinnin ekologisesti kestävä edistäminen on Vasemmistoliiton kärkitavoite.

VIHREÄT

Taloudelliset mittarit eivät enää indikoi yhteiskunnallista kehitystä riittävällä tasolla. BKT sekä muut perinteiset mittarit eivät huomioi koulutustasoa, ympäristön tilaa, tulonjakoa tai terveyttä. Näitä huomioidaan yksittäisinä indikaattoreina, mutta niiden rooli valtiontalouden suunnittelussa ei ole riittävän vahva ja niitä käytetään vaihtelevasti. Siksi tarvitaan mittari, jonka painoarvo olisi suurin piirtein yhtä vahva kuin BKT:n ja jonka sisällä olisi laajasti ihmisten hyvinvointia mittaavia indikaattoreita. Sellainen voisi olla esimerkiksi Inhimillisen kehityksen indeksi (Human Development Index) tai Aidon kehityksen indikaattori (Genuine Progress Indicator).